

amb un punt d'humor de finesa ajustada. Cuéllar formà part d'una generació, d'un grup d'amics, que ha donat prou noms il·lustres a la cultura catalana: Xavier Montsalvatge, Joan Teixidor, i el mateix Cuéllar...

Podem qualificar Cuéllar d'escriptor bilingüe, més pròpiament d'escriptor bidialectal (això sense comptar les seves incursions amb obres en castellà, especialment en el món teatral). Els anys de la seva estada a

Mallorca, com a secretari municipal de Sa Pobla, on solia tornar cada estiu, el van impregnar d'un mallorquinisme militant que es va traduir en els seus llibres de narracions costumistes (un gènere que curiosament va conrear ben poc en el seu vessant d'escriptor català oriental), dotades d'una vivesa i un humor certament deliciosos: *Cafè de Plaça*, *Històries de Binialfà*, *La Visita Oficial i altres narracions*, *Postals de Mallorca...*



Alexandre Cuéllar i Bassols  
(Olot 1913-2006).

Es pregonava que no era historiador, que l'interessava més el retrat i l'anècdota que no pas la data i la precisió documental, però per altra

banda els seus llibres *El pintor Iu Pascual*, *Els sants d'Olot*, *El ball pla d'Olot*, entre altres, són absolutament imprescindibles per entendre la història de casa nostra i per la quantitat d'informació, ben contrastada, que ens aporten. Entre altres premis i reconeixements, tant aquí, a la seva ciutat natal, com a Mallorca, cal remarcar que el 1987 rebia l'homenatge dels Premis Ciutat d'Olot.

Es definia com a tastaolletes, per la diversitat de gèneres que va conrear. En teatre, segurament una de les seves passions primerenques, va aconseguir un cert èxit amb obres com *El pueblo de papel* o *El bosc de la senyora àvia*; una passió que el portà més tard al món de la ràdio, amb una ingent quantitat de guions i adaptacions teatrals difoses des de Ràdio Olot, entre les quals *La Pinyalada*, *Solitud*, *El carrer estret...* Ha deixat una obra polifacètica: la narració, els contes, les guies, els seus articles, els seus magnífics llibres sobre història o biografies... però sobretot el Cuéllar memorialista, incansable..., fins a la darrera de les seves publicacions, unes excel·lents memòries: *Un cop d'ull al meu segle XX*, que publicà pocs mesos abans de la seva mort.

## La guerra i el seu final

No deu ser del tot casual que, pocs mesos abans que arribi el setantè aniversari del començament de la Guerra Civil, historiadors i altres grups de recerca de casa nostra continuïn interessats no a parlar-nos de com va començar tot allò, sinó a recordar qui eren aquells que van haver de patir les presons, la repressió franquista i l'exili. Segurament, un dels millors exemples de tot plegat ha estat l'exposició «Literatures de l'exili», que hem pogut veure en el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona fins fa ben poc. Després de buscar-ne els rastres en els llocs de França o d'Amèrica on van anar a parar i després d'anar a veure'n els últims supervivents o d'haver parlat d'ells amb les seves dones o amb els seus fills, Julià Guillamon ha escrit un llibre que ja fa temps que hauríem d'haver tingut: dotze retrats de dotze intel·lectuals catalans dels anys de la Segona República. Que jo ara sàpiga, a les comarques de Girona ni hi ha hagut ni tampoc no es preveu fer res de semblant. Algú ens hauria de dir per què. Sobre el final de la guerra hi ha hagut, però, durant aquests mesos moltes iniciatives particulars d'historiadors i de diferents grups de recerca. A Banyoles, per posar un exemple, es va fer a mitjan novembre un col·loqui sobre el franquisme i els seus efectes. També ara fa uns mesos, Aïda Lorenzo i Esther Llorenç van editar *Hores de vetlla*, un llibre on recullen més de 30 casos d'entre els 519 homes que van ser afusellats en el cementiri de Girona de 1939 a 1945. D'un i altre fet, vam informar-ne en un número anterior de la Revista. En aquest número, Joan Vicens publica una crònica sobre l'exposició «Memòria de la postguerra (1940-1960)», que va organitzar el Taller d'Història de Sant Feliu. Just un parell de dies abans que em posés a escriure aquestes ratlles, em va arribar el número 6 d'*El Trenta-nou*, el butlletí del Grup de Recerca de l'Època Franquista de Sant Feliu de Guíxols i la vall d'Aro dedicat a investigar la repressió del franquisme. En aquest darrer número i en el que han estat les seves sisenes jornades, el GREF ha investigat els camps de concentració. Llegeixo a l'editorial: «Segurament que seran les últimes i que, amb la publicació del llibre a finals del 2006, posarem punt i final a la nostra recerca històrica». Molt bé, doncs. Han fet un bon treball. A moltes altres poblacions, però, no s'ha fet res de res. I tampoc no s'ha fet gaire res des d'un àmbit més general. Per què? Ja fa molts anys que la Guerra Civil va acabar; no sé si ens estem adonant prou que ara s'està acabant també l'última generació que la va patir i la va viure.

Xavier Cortadellas

Jordi Pujiula